

iCula ni COVID-19: Ni o sa cula oti

Na veika o na rairai vakila	Na veika e rawa ni veivuke	Gauna e rawa ni tekivu kina qo
Na mosi ni vanua e cula, mosi ni ulu, wawale kei na momosi ni yago. Qori e vica na kena revurevu sa bau kilai toka.	Biuta e dua na isulu batabata, se aisi ena vanua e cula ena dua na gauna lekaleka. Kakua ni masia se yamoca na vanua e cula.	Ena loma ni 6 ina 24 na aua
Ena rawa tale ga ni momosi na masela ni yago, sega ni vinaka na ituvaki ni yagomu, batabata, katakata, mosi ni sema ni yago, lomalomaca kei na via lua.	Cegu vakavinaka qai gunu wai vakalevu. O rawa ni gunuva na Paracetamol se na ibuprofen, ia mo vakamura na nodra ivakasala na vakarautaka. Qara na nodra ivakasala na kenadau ke sa ca sara na kemu ituvaki.	Ena loma ni 6 ina 48 na aua

Me vaka ga eso tale na wainimate, na icula e vakarautaki ena rawa ni lako vakaca vei ira eso. E dau va ga qori na yagoda me vakaraitaka ni sa cakacaka na wainimate.

Ena sega ni kaukaua me lai veivakaleqai sara qai sega ni tarovi iko mo lai cula vakarua se mo tomana tiko ga nomu itavi ni veisiga.

Na revurevu ni icula ena qai dau basika vakalevu ena ikarua ni icula ni wainimate.

E rawa tale ga ni lako vakaca ena kena ivakatagedegede e kaukaua sara, ia e sega ni dau yaco vakalevu qori. Era sa vakarautaki tu na dauveicula e Niusiladi ena veika mera cakava ena gauna vaqori. Na revurevu ni icula ena rawa ni vakaleqa na nodra draiva eso se na kena vakayagataki na misini. Kevaka sa mani yaco qori, mo na veitalanoataka kei na nomu itaukei ni cakacaka.

Ke o mani vakila na ivakatakilakila e sema ina mate na COVID-19, me vaka na nomu se qai tekivu vu se sa vuvu tiko mai ena loma ni dua na gauna, tubu vakasauri na katakata ni yagomu se nomu sega ni vakila na ikanakana ni dua na ka se kena iboi, mo tiko ga i vale qai saga mo dikevi ena COVID-19.

E dodonu me ratou vakaraitaka na dauniveicula se o koya na dauniveiqaravi ena tabana ni bula ina Tabana e Dikeva na Lako Vakaca ni Wainimate se na Centre for Adverse Reactions Monitoring (CARM) ke mani lako vakaca vei iko na icula ni COVID-19.

O rawa ni ripotetaka tale ga ena veilawa ke basika e dua na ituvaki, qori ena nomu vakalewena na veika o sotava ena fomu e vakarautaki ena nodratou website na CARM: otago.ac.nz/carm.

Ke o sega ni kila se basika mai vakacava na ivakatakilakila ni mate se sa lai ca sara, veivosaki kei nomu Vuniwai se qirita na Healthline ena **0800 358 5453**.

Ke o leqataka dina na kemu ituvaki, qirita na **111** qai nanuma mo vakaraitaka ni o sa cula oti ena icula ni COVID-19 me rawa ni ratou dikevi iko vakavinaka.

Na icula e vukea na tamata kece e duidui nodra yabaki ni bula mai na mate veivakaleqai eso me vaka na misila kei na matetaka.

Mo vaqaqa ke se sega ni soli vei kemudou vakavuvale eso na icula me taqomaki kemudou mai na so na mate ni o veivosaki kei koya e vakarautaka na veika me baleta nomudou bula.

Rai ena health.govt.nz/immunisation mo kila eso tale na itukutuku.

Ena vinakati mo na wawa tale me rauta e rua na macawa mai na gauna o taura kina na ikarua ni ivakarau ni cula ni COVID-19 mo qai cula ena dua tale na icula.

New Zealand Government

**Unite
against
COVID-19**

**MINISTRY OF
HEALTH**
MANATŪ HAUORA